pagini bucovinene

ANUL II, nr. 9(21)

SEPTEMBRIE 1983

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA

autograf

cartea...!

Bibliologic vorbind, cartea este comunicarea gîndirii oamenilor sub forma scrisului. Luată în acest sens larg, avem cartea epigrafică, cea manuscrisă și cea imprimată. Cuvîntul carte îl avem în limba română din latinește : charta. Jurisconsultul Dometius Ulpianus (176—228) a dat următoarea atestare : Plurique libros chartas appellant (cei mai mulți au numit cărțile chartae). Acțiunea elaborării cărții o avem în limba noastră derivată tot din latinește : scrivere (scribere). Deci, numirile în legătură cu cartea, ca și preocupările pentru scrierea cărților le au românii moștenire de la romani și au vechime de milenii.

În evul mediu, cînd puterea judecătorească confirma cuiva dreptul de proprietate, oricare ar fi fost acesta : pămînt, bani, obiect, titlu social — documentul respectiv începea cu vorbele : „Dat-am cartea domniei mele...", și numai această carte justifica dreptul de proprietar. De aici, locuțiunea „ai carte, ai parte". Cartea începe să-și afirme un rol funcțional, practic.

În cartea manuscrisă și în cea tipărită, în însemnări marginale, găsim adesea formule ca : „Această carte este" (a cutăruia), „S-au scris /de cutare/ în anul...", „s-au citit..." ; formulele subliniază alt rol funcțional, cel social : răspîndirea, circulația și aprecierea cărții.

Asemenea însemnări marginale, scrise pe cărți care ajungeau din Oltenia, Muntenia și Moldova în văile Maramureșului, Crișanei și Bihorului, au o semnificație politică și patriotică : ele sînt mărturii ale conștiinței unității de limbă, teritoriu și credință a tuturor românilor. Intensitatea conștiinței naționale s-a realizat și s-a dezvoltat și prin mijlocirea cărții.

În zilele noastre, progresul tehnic, al științei, educația socialistă a cetățenilor, răspîndirea ideilor democrate în masa cititorilor tot cartea le realizează.

Rolul cărții este plurivalent. Să citim cărțile cu plăcere, cu interes științific, să le păstrăm ca pe ființe vii. Au dreptate criticii, cînd caracterizează o bună operă beletristică spunînd : „este o carte vie"...

Dan SIMONESCU

Cîteva reflecții despre limbă

Orice **limbă** este un mijloc de comunicare verbală între membrii unei colectivități sociale unitare din punctul de vedere al tradiției culturale și totodată un caz particular de realizare a fenomenului general-uman numit **limbaj.**

Ca fenomen general-uman, limbajul este un fenomen de **cultură :** apariția lui a însemnat una dintre cele mai vechi și mai mari victorii ale omului social asupra **naturii,** în sînul căreia el se confunda pînă atunci cu celelalte viețuitoare, a însemnat apariția condiției de ființă gînditoare și vorbitoare, a condiției de **homo sapiens.**

Fiind un element care întreține coeziunea unei colectivități sociale distincte din punct de vedere cultural, alături de relațiile sociale de producție a bunurilor materiale, limba devine un factor de **civilizație,** de ameliorare a condiției umane prin oamenii înșiși și prin acțiunea lor, devine un teren de manifestare a omului ca **homo faber** și **zoon politikon,** ca „ființă a Cetății".

Prin vorbirea unei limbi anumite, omul se exprimă pe sine ca individ, ca personalitate rațională și sensibilă, treapta cea mai de sus a acestui fel de exteriorizare fiind **limbajul artistic,** marea literatură frumoasă a acelei limbi.

Nefiind însă numai un bun al fiecăruia, ci și al tuturor membrilor colectivității vorbitoare, fiecare limbă acumulează în sine, de-a lungul istoriei, un tezaur de informație socialmente dobîndită, de sentiment și de cuget colective, înfățișîndu-ni-se ca un imens **palimpsest cultural,** în care vechiul coexistă cu noul, ceea ce e propriu și originar — cu adaosuri rezultate din diferite frămîntări interioare și contacte externe, un palimpsest a cărui „lectură", accesibilă mai ales lingvistului și istoricului, rămîne una dintre modalitățile importante de cunoaștere a trecutului acelei colectivități.

Cu aceste gînduri, care privesc și limba română și pe care ne propunem să le dezvoltăm în cîteva numere viitoare, deschidem discuția aceasta, imaginîndu-ne-o, din capul locului, nu ca un podium catedratic, ci ca o ușă deschisă dialogului cu cititorii.

Constantin DOMINTE

Costin NEAMȚU : „Candoare"

amintiri

De sămînță sinucigașă
Se umple carnea mea vie,
Ființă de taină adie.
Raza — și începe lucrarea.

Inimă tînără — cal nărăvaș,
Nechezul tău de sub pămînt
Dezgroapă izvoarele
Năvălind fără milă.

Cotropit de lumină se-arată
Mormîntul părinților mei
Asta-i sămînța în care
Am fost fericit.

Gheorghe LUPU

„Folcloristica noastră a atins cîteva țeluri fundamentale..."

Interviu cu profesorul doctor docent I. C. CHIȚIMIA

Nicolae Cârlan : În Dicționarul folcloriștilor, Iordan Datcu apreciază că în activitatea dumneavoastră „studierea folclorului se îmbină cu studierea literaturii române vechi și a cărților populare, năzuind spre sinteze comparatiste", dar, adăugăm noi, se completează și cu investigarea literaturii polone vechi. Dacă ar fi să încercați o ierarhizare a domeniilor pe care le-ați abordat, ce ordine preferențială ați stabili ?

I. C. Chițimia : Firește, nimeni nu știe mai bine decît „împricinatul" în primul rînd ordinea cronologică și organică a dezvoltărilor sale științifice, apoi, în final, ordinea preferențială a realizărilor sale. De altfel, „emendațiile" (socotite așa de unii specialiști) nu sînt decît fapte minore, mai mult un mod de reclamă și autoevidențiere la „descoperiri" de valori esențiale puse întîia oară și plenar în lumină de studiile pe care le-am publicat. Ordinea preferențială este : cultura și literatura română veche (cu tangențe la cea modernă : N. Bălcescu, B. P. Hasdeu, M. Eminescu, M. Sadoveanu, T. Arghezi, G. Topîrceanu ș.a.) ; civilizația și literatura polonă (nu numai veche) ; folclorul și cărțile populare, ca fundament universal pentru litere și, în ultimă instanță, probleme de literatură universală și comparată, cu integrări românești, ca sumum de considerații. Este o ordine nu numai preferențială, dar și naturală a cursului și intensității cercetărilor personale.

N. C. : Din perspectivă comparatistă privind lucrurile, se poate vorbi de specificitatea folclorului românesc în context universal. În ce constă nota aparte a folclorului nostru literar în comparație cu acela al altor popoare ?

I. C. C. : Fără dubii, folclorul popoarelor, deși cu teme și substrat universal, dispune de specific național, iar cel românesc își are notele lui distincte. Cel literar (și muzical) este dominat

(continuare în pag. IV).

Discuție consemnată de Nicolae CÂRLAN

A PRIVI

VOCILE

Vocea unui folclorist apodictic

Pune, doamne, cîrja-n pod
și hai cu mine-n norod !

Vocea paremiologului învățat

În aceste clondire cu sare
lumea cea mică-i mai mare !

Vocea sperietorii de ciori

Ah, aceste păsări cu negru duh
cum pot suporta atîta văzduh ?!

Vocea călugărului de servici la moaște

În noaptea asta de Sînziiene
voi pune sîngelui meu balsamuri mirene !

Vocea melcului mestecînd anghinarie

Va fi furtună, iarăși mă doare
încheietura dintre timp și mișcare !

Vocea polemistului subțire

Cine-a văzut, Eliezarie,
melc să mănînce anghinarie !?

O voce din public

Nu te pripi, mult prea iubite,
nu tot ce se mestecă se și înghite !

Marcel MUREȘEANU

„CAMPAMENTUL" DE LA FĂLTICENI

Dincolo de stradă era casa lui. O vedeam prin geamul clasei sau din curtea școlii. O așezare de om din vechime, cu ferestrele spre soare-răsare. Acolo, sau alături, stătea un căruțaș, unul pe care-l știa tot tîrgul, că avea vorba spurcată, și cînd vorbea parcă necheza un cal. Trecea pe toate ulițele, căra lemne, aducea butoaie cu gaz și altele din astea. Tuna și fulgera cînd umbla pe stradă, să știe toată lumea, dar nimeni nu-i purta pică, era de felul lui simpatic și nu lipsit de haz. Cînd mă întorceam acasă de la școală, întîrziam puțin la poartă, doar-doar o ieși căruțașul. Habar n-aveam că acea casă, cu ferestrele înalte, dînd spre răsărit, că acea casă înconjurată de brazi și cu o grădină ce ducea spre iazurile de la Șomuz a fost locul de suferință întru creație al unui mare scriitor român. Eu aveam cunoștință la vremea aceea doar despre locul de odihnă, după truda zilei, cu brațele și cu gura blestemate, aveam știre numai despre locul unde-și muia oasele după o zi de muncă un oarecare căruțaș guraliv, o figură pitorească, e drept, a tîrgului Fălticeni. Habar n-aveam că aici fusese „campamentul" de atîtea și atîtea veri al lui Eugen Lovinescu. Știam, totuși, pe atunci, cîteva lucruri despre tîrgul meu, dar multe din cele esențiale, vitale, ca aerul, ca apa, pentru existența spirituală a ființei noastre, îmi erau cu totul străine. Între acestea și cele despre Eugen Lovinescu, în viața și creația căruia această așezare avuse un rol covîrșitor. În fiecare vară, cum aveam să aflu, cu mîndrie mai tîrziu, din scrierile criticului, el venea acasă, la Fălticeni și în singurătatea odăii sale, care era ceva mai departe, pe strada Sucevei, în acea odaie începeau muncile și zilele de viață pentru eternitatea simțirii române. 40 de ani la rînd, 40 de veri, fără excepție, Eugen Lovinescu s-a întors la Fălticeni ca o pasăre în migrație spre ținuturile de nord. N-au fost ceasuri de odihnă, a fost lucru istovitor, a fost timp de limpezire, omul și-a țesut zile și nopți, la războiul său, pînza care să-l ferească de uitare. Ce miracol a fost la mijloc, ce mirabilă sămînță a încolțit aici, în odaia din capătul casei bătrînești de pe strada Sucevei din Fălticeni ? O muncă încordată, neîntreruptă, tiranică, după un regim spartan, la care se supunea cu bună știință. Veri ale fertilității spiritului. Marile lui cărți aici și în aceste veri s-au scris. El își găsea la Fălticeni echilibrul perfect, acea liniște ce se ivea din osmotica împreunare a interiorului cu cele dinafară, și din asta rezulta o atmosferă extrem, extrem de prielnică lucrului atît de greu și atît de necesar nouă. Și, prin tot ce se înșiruia pe hîrtie în acele veri, prin toate fructele gîndirii sale, de o modernitate ce era organică și nu ostentativă, de împrumut, spiritualitatea noastră se conecta la pulsurile spiritualității lumii în care trăiam, nefiind cu nimic mai prejos. Cuferele pe care le așeza în birja ce-l ducea toamna la gară erau totdeauna mai grele, făcîndu-l să zîmbească cu subînțeles pe birjarul cu mustăți de muscal. Era același de fiecare dată, la fiecare drum de la gară pînă acasă și de acasă pînă la gară, căci lui Lovinescu nu-i plăceau, în viața de toate zilele, schimbările și inutilele eforturi de adaptare.

Și toate acestea s-au petrecut de-adevăratelea, dar în anii aceia ai școlii mele elementare, mai nimeni nu mai știa nimic, ca și cum n-ar fi fost vreodată, nici măcar poveste. În casa aceea, sau alături, trăia un căruțaș cu gura spurcată și cunoșteam mai totul despre el, dar nimic, absolut nimic despre ce a fost întîmplare unică, irepetabilă, în odăile ei, lungile treceri și marile patimi ale gînditorului.

Mă întorceam și de asta de multe ori cu mîhnire spre anii aceia de copilărie. O placă, care nu e marmoră, ne atrage azi luarea aminte că în această casă de pe strada Sucevei a trăit și a lucrat, cu patima devoratoare a marelui creator Eugen Lovinescu. Copiii de azi ai Fălticenilor, un oraș aflat într-o accelerată schimbare în bine, învață astfel pe viu lecția înaintașilor.

Grigore ILISEI

Cronică literară

STELIAN GRUIA : calul negru

Se pare că scriitorii originari din Moldova simt necesitatea acută de a fixa în operă imaginea locului de obîrșie, profilul umanității din care se trag. În poezie pecetea acestei umanități este difuză, putîndu-se, mai degrabă, vorbi despre un anumit registru liric, timbrul inconfundabil fiind păstrat în pofida oricăror diferențieri ce țin de personalitatea și aparența autorilor la o anumită formulă estetică. În proză însă (roman, nuvelă) ea este pregnantă și într-atît de subliniată încît generează chiar o anumită formulă narativă destul de bine ilustrată în ultimele decenii. De aici aderența la lumea rurală, recursul consecvent la folclor, omniprezența motivului originii etnice (cu reflexele lui — afirmarea permanenței, sentimentul eternității), necesitatea reconstituirii spațiului matrice, sentimentul obsesiv al oprimării, nevoia de a evada în imaginar, fabulos, fantastic, pentru a se elibera de o realitate terorizantă.

Printre precursorii acestei formule ar putea fi invocat, cum observă M. Ungheanu, Eusebiu Camilar. El este urmat, în deceniile din urmă, de Platon Pardău, George Sidorovici, Dragoș Vicol, Ion Țugui, Vasile Andru, scriitori, după cum ușor se poate observa, de cele mai diferite formații. Lor li se adaugă, mai ales prin ultima sa carte, Stelian Gruia. Mai mult decît atît, **Calul negru** — volumul întîi al unui roman ale cărui dimensiuni și intenții nu prea pot fi intuite deocamdată — focalizează cumva experiența celorlalți ; între **Scrisorile imperiale,** ale lui Platon Pardău, **Solemnitățile supușilor,** ale lui **Ion Țugui** și **Calul negru,** comunicarea la un nivel adînc este evidentă, fără a fi afectată în vreun fel originalitatea lor.

Stelian Gruia se distanțează mai întîi de precursori prin intenția de deschidere la maximum a unghiului de cuprindere și, în al doilea rînd, prin proporția în care elementele constituente, mai sus pomenite, ale formulei intră în aliajul romanului. Ambiția lui este de a prinde enorm de mult într-o construcție de proporții relativ reduse, de a epuiza, practic, nivelele la care își desfășoară existența lumea închisă în carte, într-o desfășurare temporală destul de amplă. Și cum mijloacele epice propriu-zise ar fi fost ineficiente în condițiile proporțiilor amintite ale cărții, el adaugă narațiunii realiste construcții parabolice concentrate, panouri fantastice cu funcție de sinteză, intarsii lirice substanțiale, menite să exprime esențe. De aici, aspectul de „puzzle“ al întregului, iar în ceea ce privește scriitura senzația de modernitate, de prospețime. Pînă către sfîrșitul romanului proporția și topica (aleatorie) a acestor tipuri de scriitură sînt menținute ; pe ultima parte însă narațiunea de tip mimesis curge aproape fără întreruperi, dovedind o anumită inconsecvență a autorului față de propriile opțiuni compoziționale.

Prima intenție a lui Stelian Gruia (în ordinea importanței) este reconstituirea imaginii unei umanități izolate secular într-un spațiu în același timp inamic și protector : aceștia sînt țăranii din Valea Seacă, fugari de nu se știe unde, supuși bunului plac al moșierului Vindireu și al vechilului Lela (numele proprii au în roman funcții fabulistice), amintind de bordeienii lui Sadoveanu. Ei constituie o comunitate închisă, trăiesc în cultul unor tradiții respectate riguros, practică ritualuri străvechi (uneori în mod instinctiv, alteori fără să le mai înțeleagă semnificația primordială), se conduc după cutume moștenite de nu se știe cînd, acceptă spațiul arid al văii (pitit de-a lungul albiei uscate a unui fel de rîu al timpului), dar trăiesc cu mirajul spațiului imaginar al dealului Bobeicii, care începe la hotarul satului, dincolo de liziera de pruni și salcîmi. Divinitate protectoare le este un haiduc — Onofrei Holbură — în care cred cu o inocență cutremurătoare, iar cea tanatică, de care, de fapt, nu se tem, este **calul negru,** care stă veșnic în preajma lor, dar îi afectează numai cînd reușește să scape din cercul cailor albi. Își acceptă fatumul sumbru, au învățătura arhaică a existenței tragice, ceea ce nu înseamnă că le lipsește capacitatea și impulsul interior necesar acțiunii ; există în ei o energie latentă, spirituală, în primul rînd, ca în țăranii sadovenieni, energie ce iese la iveală în momentele cruciale, în situațiile —limită. Este o umanitate pe care autorul nu o reconstituie la nivelul individualităților, ci doar al colectivității, sau prin cîteva personaje cu valoare exponențială ; oricum, în plan epic nu acționează decît ca grup.

Romanul începe cu intrarea în timp a acestei lumi închise, suficientă sieși. Impactul cu puteri invizibile — seceta, molima — și cu cele care țin de contextul istoric la marginea căruia se menținuse pînă atunci — războiul al doilea mondial, schimbările politice și sociale care au urmat în România după el — nu o modifică structural ; deși este dusă pînă după reforma agrară, mai exact pînă în momentul cînd se trece la agricultura cooperatistă, nu cunoaște schimbări radicale în substanța sa intimă ; bun cunoscător al mediului țărănesc, autorul nu mizează nici pe efecte spectaculoase sau de coloratură festivă. Ni se pare a fi unul dintre meritele cărții — de a nu angaja această umanitate în tectonica marilor prefaceri sociale și politice ale epocii respective după ritmul cunoscut și pe care literatura l-a consemnat în repetate rînduri ; este de văzut ce se va întîmpla cu ea în următorul volum.

Pe fundalul acesta evoluează eroul central al cărții — profesorul de limba română Ion Ulma, el însuși fecior de răzeș din acest colț de țară. Valoarea lui de personaj exponențial este evidentă. Solidar cu lumea din care a ieșit, respectînd-o și supunîndu-se legilor ei, el îi păstrează nealterate virtuțile, dar nu în stare de latență, ci activîndu-le, angajîndu-le integral în istorie. De aceea apare ca firească radicalizarea conștiinței sale politice, participarea fără rezerve la acțiunea transformării structurale a lumii care l-a produs. Nu sînt noi întîmplările prin care trece, și cînd este vorba de viața sa intimă și cînd este prins sau se aruncă din proprie inițiativă în vîltorile și cataractele epocii, ci felul în care reacționează la șocuri, la schimbări, la ascensiunile și prăbușirile caruselului existenței sale și a colectivității căreia aparține. În fond, el rămîne țăranul a cărui existență seculară s-a derulat între Valea Seacă și dealul Bobeicii (spații, cum am mai spus, cu semnificație simbolică) dar care, conectat la alte sisteme de idei, este obligat să iasă mai repede decît semenii săi din imobilism, să accepte cu un ceas mai devreme că „timpul nu mai are răbdare“, că insula sa de străvechime urmează să intre într-un moment evolutiv cu consecințe încă imprevizibile ; moment de criză, premergînd unei posibile renașteri, de unde timbrul subteran de encomion al acestui prim volum al romanului. Specifice modului său de a se integra sînt nerenunțarea la valorile spirituale verificate (atitudine emanînd dintr-un conservatorism — în sensul bun al cuvîntului — prudent) și selecționarea, din schimbările pe care le propune istoria, numai a acelora care se grefează pe fondul propriu de eternitate ; și aceasta cu riscul sacrificiului și cu un curaj determinat de încrederea deplină în propriul cod axiologic, fără gesturi patetice, fără lamentări, fără sentimentul debusolării. Celelalte două personaje exponențiale care se mișcă în prim-planul social al romanului — Mihai Ostran și Vasilisa — nu sînt decît reprezentări complementare ale lui Ion Ulma, insuficient diferențiate caracterologic, menite să fracționeze, din rațiuni de construcție epică mesajul cărții.

O a doua categorie de personaje este cea a reprezentărilor cu funcție simbolică ; dintre ele Onofrei Holbură — haiducul etern —, Calul negru, Artistul și Varvara. Ipostaziind dimensiuni esențiale ale existenței, ele se integrează perfect în construcția romanului, conferindu-i dimensiunea necesară păstrării verticalității ideatice și compoziționale. Căci numai planurile sociale, lucrate parcă în tehnica racursiului sau a flash-back-ului, dînd uneori impresia unei tratări grăbite, dacă nu rezumative ori simplificatoare, nu ar fi fost suficient pentru ca romanul să devină, estetic, o reușită.

Intervențiile lirice din off ale autorului sau monologurile cu aceeași substanță ale unora dintre personaje (excepționale sînt descîntecele Varvarei) intră, și ele, perfect în angrenajele cărții, conferindu-i, cum am mai spus, o notă de prospețime.

De altfel, vocația de poet a lui Stelian Gruia se poate constata și din faptul că aceste intarsii lirice, monologurile, ca și pasajele descriptive, în general, sînt mai bine realizate decît partea dialogată a cărții, oralitatea nefiind o calitate a ei. Conversațiile dintre personaje au cîteodată o alură rigidă sau nejustificat sentențioasă. Din perspectiva capacității de cizelare a scriiturii, pe care o posedă autorul (vizibilă și în volumele sale de poezie), apar cu atît mai greu de explicat unele neglijențe stilistice (e drept, puține la număr) de tipul : „Drept dovadă îl constituia și faptul că. . .“. „După sumanul îmbrăcat, Ulma ieși în curte . . .“ sau „Mihai surprinse pe fața tipografului un gest de îmbărbătare“.

Fiind vorba de primul volum al unui roman ce promite desfășurări largi, nu se pot emite judecăți definitive ; ar fi un risc și o nepermisă libertate față de scriitor. Un lucru însă este limpede : **Calul negru** ilustrează din plin avantajele și riscurile lui „multum in parvo“.

Mihail IORDACHE

PROZĂ

FINAL MELODRAMATIC

N-o văzuse de cîțiva ani, nu se schimbase prea mult, putea spune acum privindu-i fața rotundă înveselită brusc la intrarea lui, „oho, avem oaspeți“, ceea ce îl agasa erau doar ochelarii deci nu renunțase la cochetăria de altădată, și el se conformase făcîndu-se lejer și se așeză. Pe scaunul oferit cu inutilă amabilitate. „Dînsa e o fost colegă, ne mai vizitează din cînd în cînd“. N-avea nici o importanță, asta nu-l deranja, femeia — spre care arătase — putea să-și continue croșetatul în voie, își găsise dealtfel o poziție neutră, acolo, aproape de calorifer ; „dar tu ce mai faci ? Vii la Negreni și nu treci pe la noi ?“ zise Iuliana în timp ce se străduia să pună ordine pe masa încărcată de cărți, fișe și ziare.

„Ba am venit, nu se observă ?“ Și el încercă să-și amintească noaptea aceea stupidă (ăsta să fi fost motivul pentru care o ocolise pînă acum ?), unde se petrecuse noaptea aceea de fapt, voia să știe. Dar iat-o și pe Marcela. Cine o anunțase, se întrebă. Nici nu era nevoie s-o anunțe cineva, uitase că erau colege și-atunci ? „Ce mult mă bucur, domnule Ioanid, că vă revăd !“ Marcela a fost dintotdeauna o dulce, păcat de ea c-a rămas solo și i-a trecut vremea ! „Nu faci și tu o cafea pentru oaspetele nostru, ce dumnezeu ?“ Chiar așa ! Iuliana își merita reproșul. Și amîndouă căutară din priviri ibricul abandonat pe pervazul ferestrei. „Cînd e gata, mă anunți și pe mine“, nu uită să adauge Marcela, după care ieși cu gesturi de fetișcană și mișcări prea vioaie pentru calibrul ei.

— Ce-ți face familia ? auzi întrebarea și știu că discuția urma să se cantoneze în acest teritoriu pentru care nu avea nici un chef, era asemeni unui refugiu la care se poate apela oricînd, mai ales în situații de genul celei de față, de tatonare, cînd cel din preajma ta nu trebuie abordat direct. Nici nu intenționa să-i reamintească întîmplarea de odinioară deși presimțea că umbra acesteia plutea prin aer : o perdea prin care nu se puteau privi, totuși. Doar dacă ar fi dat-o într-o parte. Perdeaua adică.

„Să nu afle Marcela !“ Grozavă eschivă, dar Ioanid înțelesese manevra ori nici nu-și făcuse probleme. Se amețise prea rău pentru a mai avea scrupule. Singurul impediment îl reprezenta Mircea. Și Mircea nu voia să piardă asemenea prilej. Atenția cu care o tratase în tot cursul călătoriei pe Iuliana devenise evidentă pentru a-i trăda intențiile. Ba îi scăpaseră aceste cuvinte :“ De mult o urmăresc eu pe Iuliana“, ceea ce sună ca un avertisment. „Aha, deci ne proiectăm o escapadă de grup și restul vine de la sine. Altfel, în anturajul în care ne învîrtim n-avem șanse. Ei bine, amice, nu-i recomandabil să-ți croiești dinainte asemenea planuri“. Intrase pe vîrfuri, fără să i se facă simțită prezența, de unde și concluzia că nu se îmbătase în așa hal încît să nu mai știe ce-i cu dînsul (fals argument, chestia cu îmbătatul, auzit în atîtea împrejurări și utilizat în speranța de a para eventualele acuzații) și cînd îi atinse umărul dezgolit, ea se ridică puțin speriată, fără să încerce a se împotrivi însă. „Să nu audă Marcela !“. O, Marcela respira adînc și liniștitor în patul de-alături și-abia cînd se mai obișnui cu întunericul Ioanid îi desluși trupul mare, cu un picior atîrnînd din așternutul răvășit.

Astăzi dimineață, venit să rezolve o reclamație adresată centralei de furnizorul de aici, îl cunoscuse pe inginerul Vrînceanu, dar faptul acesta ar fi rămas probabil fără importanță dacă n-ar fi intervenit curiozitatea de a-l întreba despre vîrstă. La douăzeci și patru de ani să fii șef de fabrică ! Răspunsul îl derutase. „Ce mama dracului făceam eu la douăzeci și patru de ani ?“ „Desigur, tovarășe director, am înțeles tovarășe director, îl voi însoți (pe Ioanid adică) și-i voi prezenta greutățile cu care ne confruntăm...“ Și așa mai departe. Disciplinat, cuminte, sorbind cu aviditate vorbele eliptice din gura morocănosului său superior, care nici nu catadicsise gestul de a-l elibera din poziția aceea rigidă, de militar chemat la ordine, și totuși Ioanid reuși să citească în pupilele mărite ale tînărului o sclipire ironică, inteligent mascată spre a fi sesizată de oricine.

„La douăzeci și patru de ani făceam excursii de agrement în Carpații apuseni împreună cu zăpăcitul de Mircea D. Bacalu, cel care comanda cinci sute de votcă o dată și, după ce așeza pahar lîngă pahar, bătea cu arătătorul de marginea mesei strigînd: „Viața asta și-așa nu poate fi lungită. Mai bine s-o facem lată !“.

Dar Biblioteca se mutase din clădirea pe care-o știa și cînd, în sfîrșit, se pomeni în fața firmei obscure avu un moment de ezitare : „Ce vreau să aflu, de fapt?“. Despre Mircea auzise într-o vreme c-ar fi consilier juridic pe la o întreprindere de industrializare a legumelor sau așa ceva, el, care se împăuna să devină cineva, „tot tîrgul o să-mi stea la picioare“, ehei, deși niciodată nu risca să se pronunțe asupra ceea ce voia să însemne amenințarea cu devenirea respectivă. Aiureli ! Așa cum pe Ioanid îl categorisise, fără alte explicații, drept „fluture de noapte“. Nici nu apucase să-și revină din toropeală, mai avea încă în porii pielei focul zvîrcolirilor din camera de dincolo, cînd se pomeni înșfăcat de cleștele palmei lui Mircea și izbit în plină figură. „Din ăștia-mi ești deci, stimabile !“. Apoi adăugase disprețuitor : „Vai de tine, fluture de noapte !“.

Și Ioanid rămase incapabil de reacție, nu pentru că n-ar mai fi găsit în el resursele necesare pentru a-i riposta. Era altceva : nu-și putea da seama dacă Mircea îl urmărise ori știuse de la început ce avea să se întîmple. De-aia nici ușa nu fusese încuiată. . .

Iuliana continua să se confeseze. „Dragă Tina, i-am zis, nu-i de tine individul ăsta, dă-mi voie să ți-o spun eu, care mă pricep, nu ? (și mă pricep puțin la bărbați, ce părere ai ?), gîndeam, cu toate că despre doctori știe toată lumea că-s plini de bani. Nu-mi plăcuse de el de la prima vedere. Rotofei și molîu, cu niște ochi mici ca niște. . . O, nici vorbă ! Și-apoi nu uita că tu ești doar o copilă, i-am mai spus. Abia intrase în facultate, ce-i trebuia ei măritiș ? A, și cu facultatea ce poveste a fost ! În sfîrșit ! N-o puteam convinge și-a trebuit să cedeze. Dar spu-

(continuare în pag. IV)

Ion BELDEANU

George Bodea

pe-o stelă

Nu istovește vis în fapt de zi ;
Cît îmi rămîne trupul în afară
Eu totdeauna cît te voi iubi
Genunchii-i plec pe-o stelă funerară.

Făgăduisem să nu-ți spun nimic ;
O, nu în plîns cuvîntul se cunoaște,
Iar mama mi-a tot zis c-am plîns destul
C-o vreme înainte de-a mă naște.

semnul în semn

De la o vreme urmele tale
Se văd tipărite pe lutul ce-l cînt,
Punctînd ca niște secunde sclipitoare
Trupul meu de frunză și de vînt.

Semnul în semn deslușirea și-o are :
Te voi cuprinde-n încolțirea semințelor,
Lipsit cum mă știi de măsură, iubito,
Lipsit cum mă știi de-ndurare.

rostire

Un plîns fără margini
Pe strada îngustă
A Maternității.
Peste drum
În taverna La trei sărutări
Beau din pahare înalte
Bărbați cîte zece
Pe metru pătrat
Sub gluga de fum a durerii.
Pendulez însingurat
Într-o parte și-n alta
A străzii înguste,
Stîrnind o mie și una de vorbe
În tîrgul mai mic
Decît latul de stradă,
Iar medicul strigă
În urma mea
Frate !
Femeile-acestea vor naște cuvinte.
Auzitu-le-am zic :
Pruncii din noi au grăit,
Pruncii din noi s-au vorbit
Și s-au sfătuit.

rost

Arhaice semne izvoarele. Timpul
Focului viu în lumină de stîne
Și-n arderea sîngelui nenstrăinată
Roșie-i zarea zilei de mîine.

Sufletul încă suflul și-l naște
Pînă cînd urcă miresme de brume
Și se-adîncesc în năcladul cu moaște
Singure, calde, eternele mume.

fiat lux

Noaptea deodată, departe în mijlocul vast al pădurii
Îmi pipăie gîtul ca degete albe și reci
Spunîndu-mi cu glas rugător : Niciodată
Tu n-o să mai vii și n-o să mai pleci.

Aș face focul, îi zic, să fie lumină,
Umbre de arbori să se întindă pe zare
Și luna-ntre obcini să stăruie blînd
Pînă-n hotar de hotare.

Mîna i s-a dat într-o parte
Și-atunci am simțit o lumină de stea
Scăpărînd peste mine și-n aspra-i cădere
Pădurea s-aprinse în inima mea.

O carte de amintiri

Am evocat, pe Aurel George Stino în ființa lui ; acum aș vrea să-l arăt în scrisul său, cu toate că amîndouă perspectivele se înmănunchează într-un singur punct, care e Personalitatea, cărbune încins care ne arde latent toată viața, în camera obscură a inimii. Personalitatea e un punct, un nod vital fără de care ne risipim în constituentele noastre, dar pe care aproape nici un om nu și-o cunoaște... De aceea sîntem o ceată de fantome bîntuită de vînturi. Se înțelege, deci, că încercarea de apropiere de vecinul nostru este de cele mai multe ori iluzorie. Credem că evocăm un om și aducem în lume năluciri.

La defunctul meu prieten, lucrurile se amplifică într-o anumită măsură, pentru că uniunea între om și scriitor era aproape desăvîrșită. Pudoarea și reticența se îmbinau armonic în prietenul trecut acum în altă vale. Îmi este acum mai apropiat decît mi-era viu și totuși mai depărtat decît o Galaxie ; geniul Morții și-a suprapus misterul peste amintire, topind Timpul și Spațiul.

Anton Holban spunea despre el că se află în conversație pînă și cu Polul Nord, dar Stino avea măestria că aducea Polul Nord pe masa lui de lucru, ceea ce nu-i la îndemîna oricui.

Am vorbit despre om, acum vreau să vorbesc despre scriitor, pentru că în el se oglindește mai vădit Daimonul lui, mai cu tîlc decît în tribulațiunile dintre cele două date ale nașteri și morții. În carte se gustă chintesența unei ființe și această chintesență se numește Liniștea, adică locul unde nu bîntuie furtunile Timpului și ale Spațiului. De aceea titlul cărții e foarte nimerit, „Grădina Liniștei“, nume pe care Sadoveanu l-a dat grădinii lui de pe podișul Dealului Rădășenilor și sub vălul acestei formule magice „toate basmele s-adună“. Sub acest firmament toate lucrurile devin posibile. Pajiștea, livada, oglindesc Tăria. Vedem constelațiile în cupa florilor. Minunile, prestigiile se involtă prin bagheta farmazonului folticenean. Nu spunea poetul latin Boetius „pămîntul, odată învins, dă stele“.

Îi lipsește cărții capitolul incipient, evocarea profesorului lui Creangă pe cînd umbla la școală la catihet, părintele Vasile Grigorescu, care, după aproape 100 de ani de viață, odihnește lîngă biserica satului Petia, pitit după Țarna Mare, la poalele căruia se întind lacurile mari ieșite din Șomuz :

Și pe apa lacurilor
Doarme umbra veacurilor.

Și în adevăr, lac e cartea de amintiri a lui Aurel Stino, în care se oglindește lumea înconjurătoare din aceste meleaguri. Imaginea din oglinda lacurilor e superioară ființei reale, carnale, care, de cele mai multe ori, nu vede mantia de galaxie pe care le-o dă apa, pajiștea și sticla. Pentru cei mai mulți dintre oameni, primele amintiri ale copilăriei și adolescenței apar doar ca niște semințe ale viitorului ; odată vegetalul desvoltat, amintirile prime cad ca niște coji nevrednice. La Aurel George Stino murmurul vîrstei beatifice e totdeauna actual, zgomot de fond fără început și fără sfîrșit, pătrunzîndu-i toată viața; se considera depozitarul lui, de care trebuia să dea socoteală în fața conștiinței lui. Facultatea de mirare îi apărea lui Goethe ca țărmul ultim al Cunoașterii. Ea impregnează viața și cartea lui Aurel George Stino.

„Amintirile plutesc deasupra locurilor și florilor, se integrează în ființa noastră cu variate efecte. Macrocosmosul și Microcosmosul se unesc.

Căsuța mi-am încadrat-o cu credincioasele constelații : Scorpionul spre Sud, Carul Mare deasupra uriașului mălin din coasta casei, apoi Orionul, Vega, Andromeda, Pleiadele și celelalte nestemate cerești parcă străjuiesc de la locul lor căsuța centenară, umbrita cu brazi aduși de la Stînișoara... Ochiul roșu al lui Antares îl admiram în tovărășia lui Anton Holban... „Astrele și constelațiile deveniră pentru mine ființe apropiate“... E de-a dreptul altoit pe tulpina Mioriței, Hierogamie pe ulița Boianului...

Magia artei însuflețește o amintire, nu ființa reală, demult răpită în firmament. Primul dintre morți atras din adîncuri pe fața lacului folticenean este Eugen Lovinescu. Apare în cartea lui Aurel George Stino cordial, dar distant, refugiat în turnul de fildeș al literaturii, dar participînd trup și suflet la restriștea și la reînvierea României în primul război mondial. Ni-l arată pitit în cotloanele gimnaziului cu cărțile lui, cum o spune criticul în amintirile lui :

„Umbra mea morală a fost fixată în zidurile noului gimnaziu. Din clasa I-a m-am instalat intrînsul. Am trăit deavalma cu viața lui minerală. i-am cunoscut toate unghiurile și toate tainele în sălița din fund mi-am petrecut vacanțele adolescenței. muncind din greu la formația mea intelectuală ; de acolo au ieșit și primele mele încercări literare“.

T. V. Stefanelli, consilier de Casație, făcea legătura dintre generația lui Lovinescu și Luceafărul, cu care se împrietenise la Viena în 1870. Și noi, care eram copii atunci, ne rețineam respirația sub augusta beteală a acestor amintiri. Și întrebarea lui Lovinescu : „Îți dai seama ce mîini a strîns odată domnul Stefanelli ?“, seamănă cu o formulă de inițiere. Cel puțin așa s-a insinuat în ființa mea.

Urmează deci nepotul lui Lovinescu, colegul lui A. Gh. Stino, Anton Holban, analistul crud de mai tîrziu, unul din cei mai exhaustivi din literatura noastră. Autorul ni-l arată de pe băncile școlii cu alternanțele lui de entuziasm și de depresiune. Iubea muzica, împingînd exaltarea pînă a se lăsa ucis de ea. Da, Anton Holban s-a sinucis cu muzica și Stino o pune în mod măestru în evidență.

„În afară de muzica vie, discul fermecat al patefonului a fost în stare să-i ofere clipele unei totale satisfacții și desprinderi, căci ele sunt pentru dînsul ființe veritabile... fiecare a împlîntat în el o emoție căreia îi va rămînea fidel... În „Halucinații“ scriitorul dorește să-i cînte întruna patefonul la mormînt... Sunetele s-ar aduna împrejurul meu din toate unghiurile lumii și ar forma împreună o pînză în veșnică fîlfîire“. Cu asemenea trăire existențială a muzicii, se înțelege ce filtru magic, ce cupă de otravă, ce hău schopenhaurian a fost tovarășul lui de viață, albumul complet al lui „Tristan și Isolda“. Exageram cînd vorbeam de sinucidere prin muzică ?

Am vorbit într-un precedent articol despre paginile sadoveniene ale Amintirilor. De data aceasta nu mai poate fi vorba de note duioase.

Capitolele majore, demne să fie așezate pe platoul suprem al literaturii noastre. Pagini de antologie. Trebuie să admirăm măestria cu care autorul îl proiectează în cer pe Sadoveanu care se pregătea atunci, să coboare în groapă. Într-o clipă incomensurabilă, pur calitativă, dincolo de margini, autorul amintirilor imobilizează pe Orfeul român, suscitînd cu un gest demiurgic, o procesiune hieratică de cocostîrci vîslind spre ceruri necunoscute. Sadoveanu transformat în constelație. Zeii proiectau în stele pe iubiții lor. Poate Aurel Stino a trăit ca să scrie pagina aceasta.

Vasile LOVINESCU

Primul președinte al Societății Scriitorilor Români — CINCINAT PAVELESCU

După încercările neizbutite ale lui B. P. Hasdeu de a pune bazele **Primei Asociații a oamenilor de litere români, în ianuarie 1899**, ca anexă a **Societății Presei**, au mai trecut 9 ani pînă cînd scriitorii — de data aceasta la îndemnul și stăruințele lui Cincinat Pavelescu — au reușit să întemeieze **Societatea Scriitorilor Români**. Actul constitutiv poartă data de 28 aprilie 1908 și statutele s-au inspirat din acelea ale **Societății oamenilor de litere din Franța**, care funcționa de șapte decenii. Adunarea membrilor fondatori a ales un comitet compus din 16 membri, Cincinat Pavelescu fiind președinte, Gh. Ranetti și D. Anghel vicepreședinți, Em. Gîrleanu și L. Dauș, secretari, C. Sandu Aldea și M. Sadoveanu, cenzori și Șt. O. Iosif, bibliotecar.

Între membrii comitetului mai trebuie amintiți I. Al. Brătescu Voinești, I. A. Bassarabescu și G. Murnu. (I. Munteanu, S.S.R. 75, în Almanahul literar, 1983, p. 11—12).

Primul președinte al S.S.R., Cincinat Pavelescu, poet și epigramist, era răsfățatul saloanelor protipendadei și invitatul de onoare al intelectualilor din cele mai diverse profesii, în primele trei decenii ale secolului nostru. Timp de aproape patru decenii el era nelipsit de la șezătorile literare, era adulat și răsfățat de publicul spectator.

Primul contact cu lirica lui Cincinat l-am avut ca elev prin clasa a II-a de liceu, cînd mi-a căzut în mînă volumul intitulat modest **Poezii**, publicat în 1911. Versul ușor, spumos și muzical m-a încîntat în epoca aceea de preadolescență. În același an, sau poate ceva mai tîrziu, am avut prilejul să-l văd pe Cincinat Pavelescu la o șezătoare literară la Cluj. El a apărut ultimul pe scenă. Era mic de stat și plinuț, cu un nas pronunțat și o calviție care îi sporea vîrsta, dacă n-ar fi arborat un zîmbet juvenil, iscoditor și galeș totodată. Purta monoclu și o lavalieră bogată. Apariția lui a fost întîmpinată cu îndelungi aplauze. Cîteva secunde, după ce s-a făcut liniște, căuta în sală figuri cunoscute sau poate vreo admiratoare...

A început apoi să declame cu o voce ușor afectată și caldă totodată „Cîntecul omului“ : „Sînt ani, sînt ani de cînd alerg / Tot înainte, înainte ! / Cu aceeași întrebare-n minte : / De unde vin și unde merg ? // ... Un gînd mă tulbură, mîhnit, / Ca un ecou de harfă spartă ; / E visul meu neîmplinit / E idealul meu de artă // ... / Și-acum în drumul spre mormînt ! Privind amurgul arămiu, / Cînd simt ce-aș fi putut să fiu / Mă'nduioșez văzînd ce sînt !“.

Poezia din care știam cîteva strofe pe dinafară, rostită de Cincinat, mi se părea mai frumoasă.

Îndată ce lumea a început să aplaude cu entuziasm, figura poetului, cuprinsă de melancolie, s-a înseninat ca prin farmec ; cu mîna stîngă pe inimă și capul plecat, mulțumea satisfăcut publicului.

În continuare, Cincinat Pavelescu a declamat „Așteptatei“ ; zîmbind misterios și complice, căuta cu priviri ademenitoare între femeile din sală pe „necunoscuta așteptată“ : „Nu te cunosc. Setoși de admirare / Nu te sorbiră ochii-mi niciodată, / Nici forma ta în marmură sculptată, / N-am prins-o-n brațe, beat de adorare /!.../ Nu știu dar te iubesc și cu atîta dor, / Aștept mereu sosirea ta divină. / Că viața mea de tine așa-i de plină / C-am și uitat că-mbătrînesc și c-o să mor“.

Deși aplauzele nu mai conteneau, poetul nu era dispus să mai declame. Poate pentru a-l convinge, o tînără doamnă din primele rînduri a început să fredoneze cu o voce pură și melancolică, romanța la modă în vremea aceea, pe versurile lui Cincinat : „Îți mai aduci aminte doamnă ? / Era tîrziu și era toamnă !...“. În sală s-a făcut deodată liniște ; vocea cîntăreței a devenit mai amplă și mai învăluitoare iar poetul asculta romanța cu capul ușor dat pe spate, cu ochii închiși și fața iluminată de încîntare. El a aplaudat cel dintîi și a coborît de pe scenă sărutînd brațul tinerei cîntărețe.

Această primă întîlnire mi-a rămas vie în amintire ; după șezătoare — prima la care cred că asistasem — am citit toate volumele scriitorilor cunoscuți în după-amiaza aceea de toamnă senină, veniți parcă din altă lume. Între volumele împrumutate de la bibliotecă nu lipsea, evident, nici al lui Cincinat.

Personal l-am cunoscut pe Cincinat prin 1930, cînd eram elev în clasa a VI-a (azi clasa a X-a) la Brașov, cu prilejul unei conferințe pe care poetul a ținut-o în fața unui numeros public, în majoritate feminin. I-am fost prezentat de poetul Ion Focșăneanu, ofițer activ, cu care Cincinat a scos cîtva timp revista „Brașovul literar și artistic“. Am așteptat la rînd, fiindcă era înconjurat de multă lume și mai ales de doamne, fericite de cuvintele curtenitoare pe care le spunea fiecăreia, în timp ce le săruta mîna. La butonieră avea o garoafă albă. Cînd ne-a ajuns rîndul, Focșăneanu i-a spus pe un ton degajat și totuși puțin ceremonios : — Maestre, vă prezint pe elevul V. Gionea, un mare admirator al dumneavoastră. Cincinat mi-a întins o mînă moale, vădit satisfăcut că îl admiram și m-a întrebat : „În ce clasă ești ?“. După ce i-am răspuns, a adăugat : „— Deci în curînd vei fi student. Și ce vrei să ajungi ?“ Cînd mă pregăteam să-i răspund : „— medic“, el a adăugat : „Orice, numai magistrat nu“. Mi-a atins ușor obrazul cu două degete și mi-a clipit din ochi, în semn de rămas bun.

Am plecat puțin descumpănit, pentru că îl știam procuror la Curtea de Apel din Brașov. De ce era împotriva profesiei de magistrat ? Dar descumpănirea mea era și mai mare datorită faptului că nu fusesem prea încîntat de cerința lui. Vorbise despre „Viața culturală a Brașovului după Unire“. Conferința, în comparație cu altele pe care le ascultasem ținute de N. Iorga, S. Mehedinți, Simionescu, I. Petrovici, Ionel Teodoreanu și chiar profesori brașoveni, Daniel Ganea, Eug. Hulea, Petru Teodorescu, îmi păruse searbădă și insuficient documentată.

A doua zi după conferință i-am citit cu atenție, pentru a treia oară, volumul de poezii. De data aceasta versurile lui îmi sunau cu o muzicalitate de un romantism cam desuet, de o grație căutată, ușor declamatorie și afectată. Mă mișca totuși vaga lor melancolie, expresia simplă, netorsionată și limpede, deși în ansamblu limbajul îmi părea sărac, sufocat de locuri comune.

Hotărît, pe Minulescu, în romanțele sale, îl găseam mai proaspăt, mai inventiv în imagini și mai modern. Minulescu era un poet al tinereții, pe cînd Cincinat Pavelescu era poetul generației '900—'910 care în anii '30 trăia retrospectiv, din amintiri,cu nostalgia vremurilor de altădată ! O bună parte din poezii erau parcă scoase din albume, scrise ocazional pentru femei dornice să inspire poeți și compozitori. Cu galanteria-i proverbială — de care n-a mai reușit să se desprindă — îl vedeam ca pe un trubadur din alte vremuri, rătăcind din loc în loc, ciupind coardele chitarei, cînd se așternea noaptea, cîntîndu-și madrigalele și romanțele sub balcoanele fiicelor de seniori, îngenunchind cu o grație studiată să culeagă și să ducă la buze, apoi la inimă, trandafirul aruncat de pe balcon de tînără domniță.

În viața sentimentală, trubadurul nostru, rătăcit în plin veac al XX-lea, avea nestatornicia fluturilor, zburînd din floare în floare, în căutarea unui nou nectar. Poetului nu-i plăcea singurătatea, izolarea. Numai în societate, ațintit de priviri admirative, se simțea la largul lui.

Portretizîndu-se, găsește însă un ton de autentică sinceritate : „Eu niciodată n-am muncit, / Noaptea nu dorm și ziua casc, / Poate-aș fi vrut să nu mă nasc, / Dar nu mă plîng că n-am murit // Și nu știu dacă-am suferit, / N-am fost sărac, n-am fost bogat. / Am și iubit, am și uitat / Am și uitat, am și iubit“.

Deși în mai toate poeziile Cincinat cîntă femeia, niciodată inima lui nu cunoaște tensiunea așteptărilor, zbuciumul îndoielilor sau extazul împlinirii în iubire. Totul rămîne la suprafață, în planul admirației, cînd suave, cînd carnale, al aventurii plăcute, trecătoare. Uneori admirația pătrunde înfiorată, în versuri de o frumusețe candidă : „Iar în părul tău cel blond / Caldul soare vagabond. / Raza vrînd să-și poleiască, / S-a-ncurcat în adevăr / Și-n zadar vrea să ghicească / În al buclelor tezaur / Care-i raza lui de aur / Care-i firul tău de păr!“.

Cu firea lui blîndă, om cu maniere distinse, cunoscător al literaturii române și franceze, în special al poeziei, declamînd cu plăcere, nu numai versurile sale, ci și cele ale lui Eminescu, Macedonski, Edmond Rostand și Paul Valery — ca și Radu D. Rosetti — era agreat de toată lumea. Era un conviv plăcut, spiritual, cu o inteligență apentenă, cu gusturi rafinate, care nu făcea economie de laude față de nimeni. Nu e de mirare că toți care-l cunoșteau îl doreau ca oaspete. O discuție cu el era odihnitoare și reconfortantă.

Marea lui înțelegere față de greșelile omenești îl făceau să ceară achitarea sau pedepse minime pentru toți inculpații.

O singură dată a cerut pedeapsa maximă pentru un țăran care-și maltratase soția, dar nu pentru „această faptă, a precizat Cincinat, fiindcă nu este nici primul, nici ultimul care-și va bate soția, ci pentru prostia de a se fi însurat a doua oară...“

Curtea și brașovenii s-au amuzat mult timp pentru rechizitoriul lui Cincinat, după cum se amuzau și cînd îl vedeau în ultimii ani ai vieții, prin '30—'34, cu nelipsitul său monoclu și garoafă la butonieră, plimbîndu-se pe bicicletă. Lumea îl saluta cu plăcere și respect, iar după ce trecea, zîmbea îngăduitor, zicîndu-și : „Așa-s poeții...“

Vasile GIONEA

DICȚIONAR VI

17. BOCANCEA, TEMISTOCLE (LUCESCU) (1873 — 6.III.1916. Odesa), poet. A fost avocat la Cîmpulung Moldovenesc, unde a scos revista politico-literară „Buciumul“. Debut la „Încercări literare“. Colaborări la „Almanahul literar al societății Bucovina“, „Familia“, „Apărarea națională“, „Convorbiri literare“. Poemul **Zile negre,** 1892, încercînd transpunerea unui episod al istoriei naționale suferă de mediocritate. Poeziile sînt și ele, în mare parte, convenționale. Doar în poeziile erotice, precum și în cele de meditație asupra trecerii ireversibile a timpului poetul se apropie de lirica adevărată.

Referințe (selectiv) : Loghin, Constantin, **Istoria literaturii române din Bucovina,** 1926, pag. 195 ; **Dicționarul literaturii române de la origini pînă la 1900,** Ed. Academiei, Buc., p. 106.

18. BODNĂRESCU, SAMSON (27. VI. 1840, Voitinel—Suceava — 3.III.1902, Pomîrla—Botoșani), poet, prozator, dramaturg. Școala primară și gimnaziul la Vicovul de Jos, liceul la Rădăuți. În 1866 este student la Universitatea din Iași și pedagog la Institutele Unite. La Iași îl cunoaște pe Titu Maiorescu, prin care ajunge în societatea junimiștilor care îi înlesnește plecarea la studii în străinătate. Între 1868—1870 este student la Viena, iar în toamna anului 1870, obține diploma de doctor **multa cum laude** la Giessen, în Germania.

Reîntors în țară funcționează ca bibliotecar la Biblioteca Centrală din Iași (1870—1874), director al școlii normale „Vasile Lupu“ de la Trei-Ierarhi (1874—1876), profesor la aceeași școală pînă la 1879. În perioada funcționării la Trei-Ierarhi i-a găzduit în locuința sa pe Mihai Eminescu și Miron Pompiliu. După 1879, este numit director al Institutului particular cu program de stat „Anastase Bașota“ din Pomîrla, un fel de exil pe care-l acceptă datorită greutăților familiale (avea cincisprezece copii) și unde va rămîne pînă la sfîrșitul vieții, fără a întrerupe însă legăturile cu prietenii junimiști, Eminescu, Veronica Micle, A. D. Xenopol.

Debutează în 1867 în „Convorbiri literare“, unde ulterior va publica povestiri și nuvele, poezii, piese de teatru.

Poezia sa, indiferent de tematică, trădează de la bun început o surprinzătoare **stare lirică eminesciană,** înainte și, o vreme, paralel cu Eminescu. Tematica, limpezimea emoției, armonia versurilor, profunzimea expresiei anticipează parcă forța implacabilă a geniului poetic eminescian.

Povestirile și nuvelele lui **S. B.** sînt scrise fie sub influența romantismului german pe care l-a frecventat **(Suferințe, Din ziarul unui june, O scenă de junie, Mici escursiuni),** fie sub puternica impresie a unor motive și procedee folclorice **(Pintea și fiica sa Laura, Vidra și Simon).** Dacă motivele și atmosfera sînt de împrumut, remarcabile sînt însă, prin expresivitate, naturalețe și forță de insinuare, personajele feminine.

Creația dramatică a constituit pentru junimistul bucovinean o permanență a activității sale. **Rienzi,** dramă publicată în 1868, în „Convorbiri literare“ are ca protagonist pe tribunul Cola da Rienzo, personaj demonic a cărui viață este o permanetă ardere întreținută de un prea plin sufletesc. Plebeul ajuns tribun al Romei acționează utopic în scopul răspîndirii omeniei într-o lume pe care o consideră injustă. Prin personajul principal drama are forță poetică, dar este vulnerabilă în articulațiile structurale. **Lăpușneanu Vodă,** dramă inspirată din istoria Moldovei, este mult superioară. Momentul este cel al lui Negruzzi, dar Samson Bodnărescu este preocupat nu de mișcarea exterioară, de narațiune, ci de dramele interioare ale personajelor. Astfel, doamna Ruxandra își consumă pasiunea pentru boierul Stroici, Alexandru Lăpușneanu trăiește o dramă shakespeariană a întrebărilor fără răspuns referitoare la sine și la lume. Neputința aflării sensurilor căutate, eșecul excursului existențial al personajului se convertesc în final în acte de cruzime. O altă dramă, **Grigorie-vodă Ghica,** în versuri libere ca și celelalte două, este savuroasă prin limbajul popular. **Ilie-Vodă,** dramă în cinci acte, concepută ca parte dintr-un mai amplu ciclu dramatic proiectat de autor, anticipează tematic pe **Despot-Vodă** a lui Alecsandri și pe **Vlaicu-Vodă** a lui Al. Davila.

Samson Bodnărescu este primul scriitor bucovinean care, prin diversitatea preocupărilor literare, dar mai ales prin valoarea scrierilor sale, reușește să conecteze literatura acestui spațiu la cea națională.

Referințe (selectiv) : Maiorescu, Titu — **Critice,** Buc., 1966, p. 94—96 ; Călinescu George, **Ist. lit., . . .** (ed. a II-a), p. 425—427 ; Mănucă, Dan — **Scriitori junimiști,** Ed. Junimea, Iași, 1971, p. 34—69 ; Mîndra, Vasile — **Clasicism și romantism în dramaturgia românească,** Ed. Minerva, Buc., 1973, p. 132—152 ; **Dicționarul literaturii române de la origini pînă la 1900,** Ed. Academiei, Buc., 1979, p. 107—109.

Octavian NESTOR

trecere

Plătesc tribut grădinilor de azalee
Prin care nu m-am rătăcit,
Cresc maci pe trupul meu și tu
Te înfiori încă o dată,
Visesc petalele peste vînt, peste vînt.

Viorica PETROVICI

DEBUT

am uitat

Am uitat că exist,
dar n-am încetat să trăiesc
pentru voi
și pentru ziua de mîine.

Am uitat că exist, dar exist :
văd lumina ce se mișcă în mine.
Exist și visez.

Bănică TUDORIE

MIHAIL SELEZNEV (U.R.S.S.)

Mihail Sergheevici Seleznev, poet sovietic rus, s-a născut la 31 decembrie 1924 în satul Miortvoe din raionul Hotineț, regiunea Orlov. S-a aflat în România în timpul războiului, în august 1944, iar în anii 1979 și 1981 ne-a vizitat țara, în cadrul unor delegații de scriitori sovietici ; a fost și oaspetele redacției „Convorbiri literare". În urma călătoriilor efectuate, Mihail Seleznev a scris un ciclu de poezii, dedicate plaiurilor, locurilor istorice și oamenilor Moldovei și Bucovinei, poezii incluse în plachetele originale, editate la Moscova și Dnepropetrovsk.

D. B.

Dealurile care cîntă)*

Urcînd de-a lungul munților în sus
printre păduri de cringuri și brădet
ne-a luat de mînă drumul și ne-a dus
la Ciprian,
al muzicii poet.
Ajunși acolo ne-am oprit în prag
și ușa ne-a deschis-o larg, apoi
ne-a-ngăduit să mîngiiem cu drag
vioara
care-adinc vibrează-n noi.

Și cîntecul cum e cristalul pur
în casa țărănească ne-a-mpletit
ca glasul ciocîrliei din azur
cu spațiul mioritic, nesfîrșit.

Cădea o ploaie-n păr cu fulgi de nea
pe florile ce se fereau în van
și-un mînz zburdalnic și semeț venea
pe drumul străbătut de Ciprian.

2

Sub pînza ploii asfințitul
cu fața la pămînt se lasă
și iată, asprele coline
se zmulg din a tăcerii plasă
de parcă un arcuș atinge
vioara soarelui și. trează,
sub dulcea rază de lumină
orchestra florilor vibrează.

În ritmul cîntecului moale
se leagănă un fir de viță,
iar ploaia ne lăsa pe față
de stropi, ca plînsul, o șuviță
Și cîntecul părea că suie
din ale-adîncului ținuturi
și se topea, încet, zăpada
sub muzicalele săruturi . . .
Știu bine, urme noi, pe toate
și florile și mai frumoase
vor fi atunci, mai parfumate.
Dar nu vor fi nicicînd uitate
sub raza care le descîntă
rămase-n amintirea noastră
aceste dealuri care cîntă.

Teiul lui Eminescu

După ce-a fost lovit de fulger
din tei n-ar fi rămas decît
un ciot, sau, poate nici atît,
dacă o mînă bună, trunchiul
purtînd a timpului arsură
nu l-ar fi prins într-o centură.
Și iar la umbra lui, bătrînii
înfiorați de amintiri
vorbesc de primele-ntîlniri
și peste firavii lor umeri
ca stelele care-i veghează
flori parfumate se așează.
Și vrăbiile ce se joacă
prin crengi, în teiul uriaș
sting zgomotele din oraș.
Apoi, vin tinerii poeți
și jură cum îi știe-o lume
pe-ale poetului volume.

Și chiar de s-o-ntîmpla cîndva
în existența lor fragilă
să-i frîngă soarta fără milă
și-or aminti mereu de teiul
ce-nfruntă-mpotrivirea firii
ținut în brațele iubirii.

În românește de
Dumitru BALAN
și Ion POTOPIN

*) Din Antologia poeților sovietici, în pregătire.

CONSEMNĂRI

● Expoziție

După iernile sale fabuloase, în care zăpezile acopereau pînă și temerarele dorințe de a privi din prag ninsorile de altădată, după „restaurările" din naturile statice, amintind mult de stilul ceramic Cucuteni, pictorul **Tiberiu Moruz** deschide acum, la Galeria de artă din Suceava, o expoziție de flori. Uitînd, sau nevrînd să le dea un nume, florile sale sînt locuite de tăceri adînci, glaciale, găsite parcă în roci geologice și readuse la lumină. Plasate pe fonduri albe, neutre, pîlpîirile lor vegetale ademenesc ochiul prin transparență, prin aerul acela hieratic și calm-odihnitor împrumutat de la pictura pe sticlă. **(M. M.)**

● Tîrgul olarilor de la Rădăuți

În cadrul Festivalului național „Cîntarea României", la Rădăuți a avut loc, în zilele de 4—7 august, prima ediție a Tîrgului olarilor la care au luat parte ceramiști din cele mai importante centre din țară.

Manifestarea a prilejuit și un deosebit de interesant și util simpozion, „Tradiție și inovație în ceramica populară românească", la realizarea căruia și-au dat concursul specialiștii din București și din Suceava, precum și unii meșteri olari aflați cu acest prilej la Rădăuți. Expoziția cu vînzare s-a bucurat, la rîndul său, de un succes aparte de public. **(GH. L.)**

● Zilele Editurii Junimea

La Suceava s-au desfășurat Zilele Editurii „Junimea", manifestare care s-a bucurat și în acest an de un larg interes din partea cititorilor. Cu acest prilej au fost lansate : volumul de versuri „Migrația iluziei", semnat de Gheorghe Lupu și cartea de eseuri „Cultura populară sau virtuțile permanenței" de Florin Bratu. Au participat ca invitați Andi Andrieș, directorul editurii ieșene și Gh. Drăgan, redactor. **(I. B.)**

● Concursul „Ciprian Porumbescu"

Suceava a fost din nou gazda tradiționalului Concurs de interpretare instrumentală „Ciprian Porumbescu", dotat cu trofeul „Lira de aur" și rezervat micilor muzicieni din întreaga țară. La această prestigioasă manifestare artistică, ce și-a propus încă de la prima sa ediție misiunea nobilă de a oferi posibilitatea depistării și afirmării tinerelor talente, au luat parte peste 220 de copii din 38 de județe. Probele de concurs s-au desfășurat pe trei categorii de instrumente : instrumente de coarde, instrumente de suflat și percuție și pian. Juriul, prezidat de prof. univ. Liviu Comes, a acordat și de această dată numeroase premii, premii speciale și mențiuni. Laureații au prezentat în încheiere un frumos concert de gală. **(I. B.)**

● Cursuri de vară

Sub egida Societății de științe istorice din R. S. România, la Institutul de învățămînt superior din Suceava s-au desfășurat cursurile de vară pentru profesorii de istorie, prilej de perfecționare a pregătirii profesionale și politico-ideologice a cadrelor didactice participante. Cu acest prilej au fost audiate teme de deosebit interes, susținute de cadre universitare din București, Iași și Suceava. De asemenea, cursanții au efectuat în perioada respectivă vizite de documentare la principalele monumente și locuri istorice din nordul Moldovei. **(I. B.)**

DE LA O LUNĂ LA ALTA

Versificînd, versificînd . . .

Ce mai publică unii autori de literatură pentru copii ? De preferință cărțulii colorate, cu versuri celtice, care, mimînd inocența, nu reușesc decît să trezească ilaritatea sau, eventual, să amuze cititorul.

„Cip, cirip, cip, cirip / Se aude-n pădurice", face „marea" descoperire Mălina Cajal și ține cu orice preț să și-o comunice prin intermediul plachetei sale intitulate „Melc, melc codobelc" (apărută, bineînțeles, la Editura Ion Creangă). După care (descoperire) se întreabă : „Cine-atît de mîndru zice ?", deși știe dinainte răspunsul : „Cip, cirip, cip, cirip". Și gata poezia. Simplu, direct și mai ales „senzațional" ! Dar cîte alte nemaipomenite minuni nu dă la iveală susnumita autoare ! Iată, bunăoară, o posibilă definiție a semaforului : „Semafor / ocrotitor / Graiul (sic !) tău l-am învățat / E rotund și colorat". Și ce credeți că face semaforul ? El ne arată cum că are trei culori : galben, verde și roșu.

Să nu credeți însă că M. C. nu știe să fie și glumeață. Citiți cum o încondeiază dumneaei pe cumătra vulpe : „Vulpea cît e de șireată / S-a-nșelat și ea o dată / C-a furat dintr-o grădină / un cocoș de plastelină". Așa-i trebuie, dacă umblă după furtișaguri ! Alteori, ce-i drept, hazul se lasă cam greu sedus, dar M. C. nu se dă bătută : „Foaie verde, foi de viță / Toți copiii vin la vreme / Că li-e drag de grădiniță, / Dar cu Nelu . . . sînt probleme". Bietul băiat e cam adormit, pentru că „Uite-așa pățești cînd stai / Noaptea la televizor / Foaie verde, fir mohor". Aviz amatorilor . . .

Cînd o dă pe „coarda seriozității", Mălina Cajal nu face decît să repete banalități cunoscute de orice preșcolar : „Unchiul meu este strungar / Un strungar ce are har / Și stăpîn pe meserie / Dar și mîndru că o știe". Ce știe ? Cu mici modificări, nici portretul zidarului nu-i mai grozav : „Tatăl meu, zidar de frunte / Știe timpul să-l înfrunte". Și tot așa, mai departe, versificînd, versificînd . . . Pentru ca la capătul „captivantei" lecturi să încerci doar o ultimă nedumerire : de ce s-o fi numind respectiva cărțulie „Melc, melc, codobelc"? Să fie o subtilă metaforă al cărei sens ne scapă ? Mai știi ?!

Ioanid DELEANU

INTERVIU

(urmare din pag. I)

vizibil de un anumit lirism, transmis din vremuri străvechi și impregnat chiar în specii narative. În acest sens, distincția de structură și substanță o dă comparatismul creațiilor. De pildă, în timp ce baladele românești sînt marcate de frecvente note lirice, bilinele rusești se complac în fantasticul incredibil al basmelor, iar eposul sîrbesc se desfășoară, cu regularitate, pe scenă dramatic-teatrală, nefiind simplă narare. De asemenea, frecvența unui anumit tip de teme, la un popor sau altul, dă culoarea și timbrul folclorului local.

N. C. : Cît de important este și în ce constă aportul folclorului la constituirea specificului național al literaturii noastre culte ?

I. C. C. : Ca urmare a lirismului folcloric (prezent peste tot în descîntece, în bocete, prin excelență în doine, chiar în fragmente de basm), literatura noastră cultă este străbătută în linii mari de un fior liric predominant, de la literatura veche la epoca modernă, dacă avem în minte scrisul lui M. Costin, Dosoftei, Ion Neculce, creația lui Eminescu sau M. Sadoveanu, care este inegalabil poet în proză. Și aceasta spre deosebire de alte literaturi, precum, de exemplu, de cea polonă care cultivă, în general, din începuturi și cu precădere, anecdoticul și gluma (celebrul **dowcip** polonez), umorul, nelipsite din marile scrieri.

N. C. : Folcloristica românească are tradiții apreciabile, concretizate, între altele, prin culegeri monumentale și prin exegeze fundamentale. Prin ce credeți că se caracterizează folcloristica noastră actuală ? După opinia dumneavoastră, ce și **cît** anume se face, ce și **cît** ar mai trebui făcut pentru ca folcloristica actuală să onoreze tradițiile valoroase pe care este chemată să le continue și să le îmbogățească ?

I. C. C. : Folcloristica noastră contemporană a atins cîteva țeluri fundamentale : întîi, prin noi și diverse studii s-au pus în lumină mai bună valorile și capacitățile din trecut, adică aportul folcloriștilor clasici și materialele adunate ; în al doilea rînd, s-au făcut noi și valoroase cercetări de teren, cu mijloace tehnice avansate de înregistrare și, în fine, datorită concursurilor variat organizate (de diferite instituții) de cîntece și dans, precum și mijloacelor moderne de difuziune, în special radioteleviziunii (cu oricîte eventuale deficiențe), s-au trezit gustul și dragostea maselor pentru creația folclorică și s-au ivit noi talente creatoare, în spiritul autentic al vetrelor tipice și tradiționale ale țării. Rămîne însă de pus în circuit, prin publicare, imensul și inestimabilul tezaur adunat în arhive, pentru care este nevoie de sprijin acordat cu conștiința unei opere de măreție și de viitor.

N. C. : Intrînd în domeniul istoriei literare vechi, v-aș ruga să faceți cîteva considerații referitoare la opiniile mai recente privind începuturile scrisului în limba română, avînd în vedere că și dumneavoastră sînteți constant preocupat de această problemă.

I. C. C. : Împingerea începuturilor scrisului în limba română mai devreme decît adoptarea scrisului în limba slavonă (adoptare din noi necesități statale și culturale de zonă ale timpului), este și va fi cîștigul mare al epocii noastre, iar pentru aceasta există argumente filologice indiscutabile, între care rămășițe livrești de limbă, perpetuate dintr-un străvechi scris (și numai în scrieri culte), precum, între altele **mesereare** (milă), **părătare** (pătimire), **părat** (cerul gurii) etc. Serialul publicat de subsemnatul în „Luceafărul" din 1982 este numai o schițare a problemei.

N. C. : Se vorbește în ultima vreme despre necesitatea reperiodizării istoriei noastre literare. Modernitatea literaturii române — susțin adepții reperiodizării — se manifestă, în fapt, mai devreme decît în epoca 1780—1830. Care este punctul dumneavoastră de vedere în această privință ?

I. C. C. : Sigur, literatura română are toate elementele pentru o periodizare judicioasă dintru începuturi, avînd vechime și ținînd pasul în liniile generale cu fluxul european. În nici un caz, prima parte nu merită numai „înfășarea" pe domenii (cu oricîtă importanță a lor) sau secole. Nu trebuie exagerat însă cu „modernități" aparente.

N. C. : Ce rol considerați că au îndeplinit cărțile populare în cultura românească ?

I. C. C. : Cărțile populare au ajutat, nu numai în literatura română, ci și în alte literaturi (am arătat-o deja în altă parte), la formarea limbilor literare vii, în plus, au furnizat materie și motive de inspirație pentru literatura cultă.

N. C. : Mulțumindu-vă pentru amabilitatea de a fi onorat acest interviu cu răspunsurile dumneavoastră, permiteți-mi să vă adresez, în numele cititorilor noștri, cu prilejul aniversării a 75 de ani de viață, tradiționala urare „La mulți ani !", rugîndu-vă, în încheiere, să ne vorbiți despre proiecte și intenții.

I. C. C. : Pentru firea mea, întrebarea se putea limita scurt la propoziția finală. În ce privește chestiunea în sine, ori de cîte ori am fost solicitat, am răspuns prin . . . tăcere, care este „de aur", în multe privințe. Acum o rup în parte. Sper să public : o sinteză a literaturii române vechi, în structură și viziune deosebite de istoriile literare de pînă acum ; o istorie a literaturii polone vechi (probabil cu continuare) ; o monografie Adam Mickiewicz, la care am lucrat demult ; o sinteză a funcționalității cărților populare în plan literar european ; o lucrare despre începuturile străvechi și continuarea scrisului în limba română. Deocamdată atît. **Dixi et [non] salvavi animam meam !**

FINAL MELODRAMATIC

(urmare din pag. II)

ne-mi, te rog, ce căsnicie e aia, ea la Cluj și el la Ploiești ?".

Cînd se uită, femeia din colț dispăruse și Ioanid își cam pierduse răbdarea. Noroc că Marcela care, revenind dinspre sala de împrumut, anunță că-și încheiase programul. Profită de împrejurare și se ridică : „Am să plec și eu".

Dacă Iuliana intenționase să-și dovedească „partea ei de fericire", pentru că din întreaga sa vorbărie asta reieșise, adică, iată dragă, în ciuda nebuniilor mele de tinerețe o duc minunat, n-am probleme, mi-am aranjat și fata, curînd poate o să fiu și bunică, o bunică simpatică și guralivă, ei bine, reușise dacă așa ceva își propuse, reușise să fie pe deplin convingătoare. Din punctul ei de vedere.

— Ți-a spus de Mircea ? se interesă Marcela, la ieșire, în timp ce el tocmai se pregătea să-și ia rămas bun, cu gînd să se îndrepte spre gară. Și fără să-i aștepte răspunsul, o, Marcela a știut totdeauna foarte multe despre alții și prea puțin despre dînsa, anunță cu o voce incoloră ca și cum Ioanid n-ar fi trebuit să fie străin de ceea ce urma să afle : „A avut un accident de mașină. Nu mai lucrează de cîțiva ani".

— Ce vrei să spui, nu-nțeleg ?

— A fost pensionat și stă acasă. Singur.

Asta nu-l clarifica îndeajuns. Și ce voia să însemne acel „singur" ?

— Fii mai explicită, te rog ! Acum se oprise și își întoarse privirile spre dînsa așteptînd. Chip nedefinit, convențional. O aluniță plasată sub lobul urechii din stînga. Începuse să cărunțească. Îi descoperi cîteva fire albe în părul des, pieptănat cu grijă. Nu-i stă rău. Ce nu-i stă rău? Și totuși, cele două cute ce-i încadrau gura cărnoasă vorbeau de la sine despre trecerea de ceea ce se cheamă prima tinerețe. În fond, de ce o femeie trebuie să fie numaidecît frumoasă ?

— Nu mai vede. E orb. Punctă pe ultimul cuvînt și înainte ca vorbele să-și facă efectul scontat, Marcela se desprinse din loc grăbind pașii, pentru a se pierde curînd printre siluetele trecătorilor, care păreau să umple dintr-odată strada : scenă amintind pînă la enervare finalul atîtor melodrame cinematografice, pentru care însă Ioanid nu mai avea de multă vreme nici o apetență.

FELURIMI...

NOBLESSE OBLIGE !

„Un bărbat trebuie să facă fapte mari, dar să nu vorbească de ele, și nu trebuie să rostească numele alesei inimii lui, ci doar să-i cînte frumusețea, sub numele de Phyllis sau Nicolette", Willa Cather, „Casa profesorului", 1983, p. 42.

PLOUĂ LA „SĂPTĂMÎNA"

„Plouă și băltește în birourile redacției noastre, iar conducerea I. P. Informația (care stă la streașină) nu ia nici o măsură pentru repararea imobilului. Măcar de-ar pune o vorbă bună pe lîngă Ivan Patzaichin să ne ajute să ducem manuscrisele dintr-o încăpere în alta...", „Săptămîna" nr. 25/1983, p. 8. Dați cezarului ...

ACTUALITATEA CLASICILOR

„Dacă ai ceva pe nas, ți se recomandă să mergi la Paris, unde, zice-se, s-ar afla un specialist cu renume european, care cunoaște toate metehnele nasurilor. Te duci, așadar, la Paris, și faimosul specialist îți examinează nasul, ca să-ți declare în cele din urmă : „ Eu, zice, pot să-ți dau un tratament, dar numai pentru nara dreaptă, fiindcă asta e specialitatea mea. Rămîne ca după aceea să faci un drum la Viena ; acolo există un specialist în nara stîngă, și el o să-ți trateze și nara cealaltă". Dostoievski, „Frații Karamazov", EPLU, 1964, p. 422.

Dumitru BRĂDĂȚAN

REALIZATORI : Ion BELDEANU, Constantin BLĂNARU, George DAMIAN, Viorel DÂRJA, Ion CARP FLUERICI, Mihail IORDACHE, Gh. LUPU, Marcel MUREȘEANU, Ion PARANICI, Mircea TINESCU, Alexandru TOMA.
Tehnoredactare : Valentin MILICI

COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA
Str. Mihai Viteazul, nr. 48